

Державний вищий навчальний заклад
"Запорізький національний університет"
Міністерства освіти і науки України

Кафедра загальної та прикладної екології і зоології

**МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО)
КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

“Екологічне інспектування”

Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст

Напрямок підготовки: 0401 «Природні науки»

Спеціальність: 7.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та раціонального природокористування»

Статус курсу: цикл дисциплін професійної та практичної підготовки

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета – формування знань стосовно підготовки фахівця у відповідності з побудовою європейського простору вищої освіти і наукових досліджень.

Природоохоронне інспектування, насамперед, встановлює закономірності у взаємовідносинах між людиною, об'єктами господарювання, живими організмами і довкіллям, а також визначає порядок застосування законодавчих і нормативних документів у природоохоронному контролі.

Основна увага при викладанні дисципліни приділяється створенню системи знань із майбутньої професії, а також визначенню шляхів їх отримання в галузі екологічного інспектування і проведення інспекторських перевірок по охороні довкілля.

Семестровий курс дисципліни «Екологічне інспектування» розподілено на 2 контрольних модулі. Кожний модуль має ряд поточних контрольних заходів і закінчується підсумковим модульним контролем у формі контрольної роботи.

Поточний модульний контроль (30 балів) – орієнтований на визначення рівня оперативного засвоєння студентами змістовного модуля – розуміння і запам'ятовування навчального матеріалу; перевіряється під час занять, виконання творчих завдань, модульних контрольних зрізів тощо. Виконання студентом завдань поточного контролю є обов'язковим етапом вивчення дисципліни. Об'єктом поточного контролю знань студента є:

1. виконання студентом модульних завдань;
2. систематичність та активність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни.

Поточний контроль здійснюється в академічній підгрупі, і полягає у тому, що студенти виконують роботи з кожного модулю у відповідні аудиторні часи та за рахунок часу, відведеного на самостійну роботу.

При проведенні поточного контролю оцінюються: результати тестування, виконання письмових завдань під час проведення контрольних робіт, захист опорних конспектів, звітів, виконання індивідуальних завдань, розв'язання практичних ситуаційних задач.

Прохідний рейтинговий бал (50 балів) – мінімальна бальна оцінка за два модулі, яка є обов'язковою умовою допуску студента до підсумкового контролю.

Підсумковий (семестровий) контроль (20 балів) – це контрольний захід, що визначає рівень повного засвоєння студентами компонентів дисципліни за семестр або рік. Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту за розкладом, який складено деканатом.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS наведено в таблиці.

Інтервальна шкала оцінок встановлює взаємозв'язки між рейтинговими показниками і шкалами оцінок.

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)		
E	60 – 69 (достатньо)	3 (задовільно)	Не зараховано
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Завдання поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння

програмного матеріалу, виконання самостійних контрольних робіт та тестових завдань, самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту, виконання індивідуального завдання, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Критеріями оцінювання можуть бути:

А) при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- чіткість, виразність викладу;
- впевненість, емоційність та аргументованість;
- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань);
- аналітичне міркування, вміння робити порівняння, висновки;

Б) при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи;

Система бальних оцінок семінарських занять:

Виконана робота комплексно оцінюється викладачем, враховуючи такі *критерії*:

- повнота розкриття питання;
- правильність відповідей (правильне, чітке, достатньо глибоке викладання теоретичних понять);
- ступінь усвідомлення програмного матеріалу і самостійність міркування;
- новизна навчальної інформації, рівень використання наукових (теоретичних знань);
- вміння користуватися засвоєними теоретичними знаннями;
- акуратність виконання роботи;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів;

Результат виконання і захисту студентом кожної роботи оцінюється окремо за такою шкалою:

- *10 балів*: всі завдання лабораторного заняття повністю виконані без помилок, відповідає виявленню студентом всебічного системного і глибокого знання програмного матеріалу; засвоєння ним основної і додаткової літератури;
- *7 – 9 балів*: всі завдання семінарського заняття повністю виконані без помилок, але мають місце деякі неточності. Взагалі робота відповідає виявленню студентом системного і глибокого знання програмного матеріалу; засвоєння ним основної і додаткової літератури;
- *5 -7 балів*: всі завдання лабораторного заняття не повністю виконані, мають місце деякі помилки. Взагалі робота відповідає виявленню студентом загального знання програмного матеріалу; засвоєння ним основної і додаткової літератури не достатня;
- *0 – 5 балів*: всі завдання лабораторного заняття не виконані або виконанні частково, мають місце деякі помилки. Взагалі робота не відповідає виявленню студентом навіть загального знання програмного матеріалу; засвоєння ним основної і додаткової літератури відсутня;

Наприкінці вивчення модулю кожен студент виконує завдання поточного модульного контролю, за результатами виконання одержує *бальну оцінку* (максимально **20 балів**), яка заноситься до *системи рейтингу*. До видів поточного модульного контролю належать:

- виконання письмових контрольних робіт;
- тестові випробування;

Контрольне завдання складається з двох завдань: теоретичного та тестового.

Результат виконання теоретичного та тестового контрольних завдань оцінюється кожне за такою шкалою:

- *20 балів* виставляється студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом, формою, обсягом. Це означає, що студент в повній мірі за

програмою засвоїв увесь навчальний матеріал, викладений в підручниках та інших джерелах і на семінарських заняття, дає бездоганні і глибокі відповіді на поставленні питання, а також показує знання не лише основної, а й додаткової літератури, першоджерел, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних, галузевих дисциплін, вміє пов'язати вивчений матеріал з реальною дійсністю і доцільно використовує його для аналізу практичних завдань.

- *15 -19 балів* передбачає також високого рівня знань. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності, або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість в визначенні понять.
- *10 - 15 балів* передбачає наявність знань лише основної літератури, студент відповідає по суті питання, і в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь не повна, неглибока, містить неточності, дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність викладу матеріалу, відчуває труднощі, застосовуючи знання при рішенні тестових завдань.
- *5 - 10 балів* передбачає наявність не повних знань основної літератури, студент відповідає не по суті питання, і в загальній формі слабо розбирається у матеріалі, відповідь не повна, неглибока, містить багато неточностей, дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність викладу матеріалу, відчуває труднощі, застосовуючи знання при рішенні тестових завдань.
- *0-5 балів* ставиться, коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок в усній відповіді, тестові завдання не мають велику кількість помилок.

За результатами поточного контролю знань, умінь та навичок студентів (з урахуванням систематичності та активності роботи та виконання модульних завдань) визначається поточний рейтинговий бал, який складається з суми прохідного рейтингового балу та балу, отриманого за індивідуальне завдання.

У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студент має право скласти їх за дозволом декана факультету. Порядок складання визначає викладач.

За бажанням студент може скласти підсумковий семестровий контроль з метою підвищення оцінки, отриманої за результатами поточного контролю.

Студентові, який не з'явився в продовж навчального семестру на поточний модульний контроль згідно із встановленим кафедрою графіком, виставляється *незалік з відповідного модулю*. Студент, який не отримав заліки з двох модулів, *не допускається до складання іспиту з дисципліни*.

Завданням підсумкового контролю є підсумкова перевірка глибини засвоєння студентом програмного матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчо використовувати набуті знання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту дисципліни тощо.

Підсумковий модульний (семестровий) контроль успішності студентів у формі *екзамену*. Метою проведення екзамену є підсумкове оцінювання знань та умінь студента, розуміння ним змісту й структури програмного матеріалу як системи знань і взаємозв'язків між змістовими модулями. Об'єктом контролю знань, умінь і навичок студентів у формі екзамену є результати виконання екзаменаційних завдань. Екзамен може проводитись для покращення оцінки, отриманої за результатами поточного рейтингового контролю. Відповідь студента на екзамені оцінюється, виходячи з максимальних **20 балів**. Розподіл балів за питаннями екзаменаційного білету робить викладач.

Студент може підвищити оцінку «задовільно», «добре», яку він отримав за результатами модульного контролю, склавши семестровий екзамен в період сесії.

Об'єктом рейтингового оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю. Критерії комплексного оцінювання повинні доводитися до студентів на початку викладання навчальної дисципліни. *Максимально можлива бальна оцінка, яку може набрати студент за всі модулі дисципліни, дорівнює 100 балам*.

Теоретична частина (контроль знань): перелік контрольних питань для письмової відповіді

1. Визначення природоохоронного інспектування
2. Загальні поняття в управлінні охороною довкілля.
3. Типи норм природоохоронного законодавства за їх значенням
4. Види контролю та методи захисту довкілля.
5. Історія розвитку природоохоронної справи в світі та в Україні.
6. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»
7. Державна екологічна інспекція Міністерства охорони навколишнього природного середовища України.
8. Визначення, завдання та склад Державної екологічної інспекції
9. Процеси, за якими здійснює контроль Державна екологічна інспекція
10. Права Державна екологічна інспекція
11. Нормативна база діяльності державних інспекторів із охорони навколишнього природного середовища та їх основні завдання.
12. Права державних інспекторів із охорони навколишнього природного середовища
13. Основні завдання Держуправління охорони НПС в області.
14. Права та повноваження держуправління охорони НПС;
15. Структура держуправління охорони НПС та його посадовий склад.
16. Спеціально вповноважені державні органи в галузі охорони природи та раціонального використання природних ресурсів
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію» № 1520 від 17.10.2001 р.,
18. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю), у сфері господарської діяльності».
19. Поняття і види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення, та їх склад.
20. Кримінальна відповідальність за екологічні злочини.
21. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення.
22. Види адміністративного стягнення.
23. Складання протоколу про адмінпорушення.
24. Дисциплінарна відповідальність у екологічній сфері.
25. Матеріальна відповідальність за шкоду, завдану екологічними правопорушеннями.
26. Додаткові заходи реагування на екологічні правопорушення.
27. Загальні положення та види інспекторських перевірок
28. Планування інспекторських перевірок
29. Підготовка до інспекторських перевірок.
30. Проведення інспекторських перевірок.
31. Оперативні (спеціальні) інспекторські перевірки.
32. Звіт про інспекторську перевірку.
33. Акт інспекторської перевірки.
34. Алгоритм дій інспектора за результатами інспекторської перевірки.
35. Заходи із забезпечення дотримання вимог природоохоронного законодавства.
36. Перевірка водоохоронної діяльності промислових об'єктів.
37. Потенційні джерела забруднення поверхневих та підземних вод та загальний санітарний стан території об'єкту.
38. Комплексна водоохоронна діяльність
39. Основні порушення водного законодавства
40. Порушення водного законодавства в частині охорони поверхневих і підземних вод.
41. Порушеннями водного законодавства в частині охорони морських вод
42. Факти порушення правил раціонального використання і охорони водних ресурсів
43. Екологічний контроль за впливом сільськогосподарських об'єктів на водні ресурси.
44. Екологічна перевірка тваринницьких комплексів.
45. Особливості екологічної перевірки меліоративних систем.

46. Порядок відбору проб води на екологічний контроль.
47. Відповідальність за порушення водного законодавства
48. Екологічна перевірка стаціонарних джерел забруднення повітря
49. Наднормативні викиди забруднюючих речовин.
50. Екологічна перевірка пересувних джерел забруднення повітря
51. Основні порушення законодавства з охорони атмосферного повітря
52. Екологічний контроль за охороною довкілля автотранспортними підприємствами
53. Операція "Чисте повітря"
54. Екологічний контроль при рекультивації порушених земель
55. Екологічна перевірка об'єктів з питань поводження з відходами
56. Основні порушення при поводженні з токсичними відходами
57. Екологічний контроль за використанням пестицидів та агрохімікатів
58. Порядок визначення забруднення земельних ресурсів
59. Відповідальність за порушення вимог земельного законодавства
60. Особливість розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів.
61. Особливість розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин у атмосфері повітря.
62. Особливість визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства
63. Державний екологічний контроль лісового фонду.
64. Особливості державного екологічного контролю за станом лісів, рослинних ресурсів та їх охороною та відтворенням.
65. Особливості екологічного державного контролю територій та об'єктів природно-заповідного фонду
66. Документальна перевірка територій та об'єктів природно-заповідного фонду
67. Натурні перевірки територій та об'єктів природно-заповідного фонду
68. Справляння збору за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду
69. Такси (нормативи) збору та порядок обчислення зборів за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду
70. Порядок сплати зборів за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду
71. Винесення постанови про обмеження зупинення (тимчасово) роботи чи будівництва підприємства та інших об'єктів, використання природних ресурсів.
72. Позбавлення права спеціального використання природних рослинних ресурсів.
73. Відповідальність за порушення лісового законодавства
74. Особливості державного контролю в галузі охорони, використання та відтворення тваринного світу та рибних ресурсів.
75. Організація державного контролю за станом, охороною, використанням та відтворенням тваринного світу та рибних ресурсів.
76. Екологічні перевірки щодо дотримання природоохоронного законодавства у галузі охорони, використання та відтворення тваринного світу
77. Порядок установа лімітів використання мисливських тварин
78. Порядок встановлення лімітів використання немисливських видів тварин
79. Юридична відповідальність за порушення законодавства про тваринний світ.
80. Вилучення знаряддя незаконного добування природних ресурсів.
81. Вилучення незаконно добутих (заготовлених) природних ресурсів або продукції, що з них вироблена
82. Дії інспектора при вилученні знаряддя добування (заготівлі) природних ресурсів
83. Поводження з вилученими знаряддями незаконного добування (заготівлі) природних ресурсів
84. Поводження з вилученою вогнепальною зброєю та боєприпасами
85. Екологічна перевірка металургійного заводу
86. Екологічна перевірка хімічного заводу

87. Екологічна перевірка цементного виробництва
88. Екологічна перевірка гальванічних процесів
89. Екологічна перевірка об'єкта видалення відходів
90. Екологічна перевірка відходів/матеріалів невизначеного походження.
91. Екологічний контроль у пунктах пропуску через державний кордон України.
92. Загальні відомості про громадський контроль
93. Права громадських інспекторів з охорони навколишнього природного середовища
94. Обов'язки громадських інспекторів з охорони навколишнього природного середовища
95. Об'єднання громадських інспекторів.
96. Особливість обчислення розміру шкоди (грошові стягнень), заподіяних лісовому господарству та територіям і об'єктам природно-заповідного фонду
97. Особливість розрахунку розміру стягнень за збитки, заподіяні дикій фауні та рибному господарству внаслідок незаконного їх добування чи знищення.
98. Особливість обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням населених пунктів
99. Особливість обчислення і справляння плати за користування надрами для видобування корисних копалин
100. Особливість обчислення і справляння збору за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Екологічна безпека та природоохоронне інспектування. Модуль 2. Природоохоронне інспектування: Навч. посіб./ Є.І Басманов, В.М.Ісаєнко, В.М. Криворотько; За ред. Є.І Басма нова. – К.:НАУ, 2007. – 384 с.
2. Сівак В.К., Солодкий В.Д. Природоохоронне інспектування: Навч. посібник. – Чернівці: Зелена Буковина, 2004. - 264 с.
3. Сівак В.К. Екологічна безпека територій і акваторій: Навч. посібник. – Чернівці, 2003.- 208 с.
4. Заповідна справа. Солодкий В.Д.: Посібник. - ч. 2002. - 196 с.
5. Управління природоохоронною діяльністю. Солодкий В.Д.: Посібник. -2. 2001-188 с.
6. Шевчук В.Я., Саталкин Ю.М. Екологічне управління: Підручник. - К.: Либідь, 2004. - 432 с.
7. Мельник Л.Г. Экологическая экономика. Учебник. – Сумы, 2001. – 350 с.

Допоміжна:

1. Кліменко Л.П.Техноекологія.: Посібник. - Одеса: Т, 2000. - 540 с
2. Про екологічну експертизу: Закон України. - ВВРУ. 1995. - № 8.
3. Про природно-заповідний фонд України: Закон України // ВВРУ. 1992.
4. Про тваринний світ: Закон України // ВВРУ. - 1993.